

GLB 2023 – 2027

Medegefinancierd door
de Europese Unie

VLAAMS
RURAAL
NETWERK

COLOFON

Deze publicatie is een uitgave van de Vlaamse overheid,
Agentschap Landbouw en Zeevisserij.

Verantwoordelijke uitgever

Patricia De Clercq
Administrateur-generaal van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij

Coördinatie en eindredactie

Vlaams Ruraal Netwerk

Beeldmateriaal

© Agentschap Landbouw en Zeevisserij, tenzij anders vermeld.

Nummer wettelijk depot

D/2024/3241/121

Overname van de teksten is toegestaan mits bronvermelding
www.vlaamsruraalnetwerk.be / vlaamsruraalnetwerk@lv.vlaanderen.be

INHOUD

01

**MAATREGELEN
RECHSTREEKSE BETALINGEN**
pagina 11

02

JONGE LANDBOUWERS
pagina 23

03

DUURZAAM ONDERNEMEN
pagina 31

04

KENNIS & INNOVATIE
pagina 45

05

MILIEU, KLIMAAT & BIODIVERSITEIT
pagina 57

06

LEADER
pagina 89

INLEIDING

De doelstellingen voor het **Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2023-2027** zijn vanuit Europa vastgesteld op:

- zorgen voor een eerlijk inkomen voor de boeren
- het concurrentievermogen vergroten
- de positie van de boeren in de voedselvoorzieningsketen verbeteren
- de klimaatverandering bestrijden
- zorgen voor het milieu
- landschappen en biodiversiteit beschermen
- de generatiewissel bevorderen
- het platteland vitaal houden
- de kwaliteit van onze voeding en onze gezondheid beschermen
- kennis en innovatie stimuleren

Elke EU-lidstaat heeft op basis van zijn specifieke situatie en noden een GLB Strategisch Plan opgesteld, waarin beschreven staat via welke maatregelen men welbepaalde doelstellingen wil behalen. Voor België zijn twee plannen opgemaakt: een Vlaams en een Waals GLB Strategisch Plan. Aan de opmaak van het Vlaams GLB Strategisch Plan ging een lang proces vooraf, dat reeds in 2018 werd gestart en waarbij de stakeholders en ook het brede publiek werden betrokken.

Het Vlaams GLB Strategisch Plan werd uiteindelijk goedgekeurd door de Europese Commissie op 5 december 2022 en door de Vlaamse Regering op 17 maart 2023. Het volledig Vlaams GLB Strategisch Plan kan u vinden op de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij: [Gemeenschappelijk Landbouwbeleid \(GLB\) 2023-2027: algemeen kader](#)

De maatregelen die in dit plan zijn opgenomen, worden in deze overzichtsbrochure kort voorgesteld.

Meer uitleg en de meest recente informatie en eventuele aanpassingen kan u steeds terugvinden op de website van de bevoegde administratie, zoals ze ook per maatregel vermeld worden.

ORGANOGRAM

De **beheerautoriteit** is verantwoordelijk voor efficiënt, doeltreffend en correct beheer en uitvoering van het strategisch plan. De administrateur-generaal van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij is hoofd van de beheerautoriteit.

Het **betaalorgaan** staat als geaccrediteerde instantie in voor het beheer van de Europese landbouwfondsen in Vlaanderen. Deze instatie verzekert de juiste registratie van steun-, betalings- en erkenningsaanvragen, een doeltreffende controle op de naleving van steunvoorwaarden en een correcte en tijdige uitbetaling van de steun, boekhouding en declaratie bij de Europese Commissie. Het betaalorgaan wordt geleid door het hoofd van het Vlaams betaalorgaan.

De **bevoegde autoriteit** oefent toezicht uit op de accreditatie van het betaalorgaan op basis van de werkzaamheden van de certificerende instantie die jaarlijks en door continue monitoring evalueert of het betaalorgaan blijft voldoen aan de accrediteringscriteria.

Het **monitoringscomité** (MC) monitort de voortgang van het strategisch plan door middel van advies en onderzoek. Meer bepaald geeft zij advies over het jaarlijks prestatierapport en over elke wijziging aan het GLB Strategisch Plan voordat het bij de Europese Commissie wordt ingediend.

De **coördinerende instantie** fungeert als enige gesprekspartner van de Europese Commissie voor alle aangelegenheden over de fondsen op het gebied van haar taken. Zij verstrekt het jaarlijkse prestatieverslag aan de Europese Commissie, verzamelt informatie en stelt de Europese Commissie op de hoogte, helpt mee bij de acties om tekortkomingen van gemeenschappelijke aard te verhelpen en stelt de Europese Commissie op de hoogte van iedere ontwikkeling in deze en bevordert en, waar mogelijk, waarborgt de geharmoniseerde toepassing van de Unieregelgeving.

De **certificerende instantie** brengt advies uit overeenkomstig internationaal aanvaarde auditnormen met name of de rekeningen een juist en getrouw beeld geven, of de beheersystemen naar behoren functioneren, of de prestatieverslaggeving correct is en of de uitgaven die buiten het strategisch plan vallen of uitgaven uit de vorige beleidsperiode wettig en regelmatig zijn.

Het **Vlaams Ruraal Netwerk** fungeert als GLB-netwerk en heeft als taak om organisaties betrokken bij het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid samen te brengen en te informeren over het GLB 2023-2027. Daarnaast wil het Vlaams Ruraal Netwerk het brede publiek informeren en de begunstigden inspireren en sensibiliseren, en zo ook de innovatie op het platteland en in de land- en tuinbouwsector bevorderen.

ANDERE BEGRIPPEN

Actieve landbouwer

Het vertrekpunt bij de uitwerking van de meeste GLB-maatregelen is dat landbouwsteun moet worden toegekend aan de actieve landbouwer, zodat het GLB-budget doelgerichter kan ingezet worden. Tegen deze achtergrond is de definitie 'actieve landbouwer' uitgewerkt. De voorwaarden om als actieve landbouwer beschouwd te worden, hebben onder andere betrekking op het uitvoeren van een landbouwactiviteit, standaardverdiencapaciteit ...

Voor een aantal GLB-maatregelen zijn de begunstigden niet beperkt tot actieve landbouwers. Hier komen ook andere personen, organisaties ... in aanmerking voor steun.

[Meer informatie vindt u op de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij - Actieve landbouwer.](#)

Conditionaliteit

Conditionaliteit is de nieuwe term voor de randvoorwaarden uit de vorige GLB-perioden. Net zoals voorheen kunnen landbouwers enkel de volledige areaal- en diergebonden steun ontvangen als ze voldoen aan deze normen op het gebied van milieu, klimaatverandering, volksgezondheid, gezondheid van planten en dierenwelzijn. De areaal- en diergebonden maatregelen omvatten de basisinkomenssteun voor duurzaamheid, aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid, aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers, ecoregelingen, gekoppelde steun voor duurzame zoogkoeienhouderij, de agromilieuklimaatmaatregelen en de beheerovereenkomsten.

Samen met de ecoregelingen, de agromilieuklimaatmaatregelen en de beheerovereenkomsten, die verder aan bod komen, vormt de conditionaliteit de groene architectuur. Deze geeft invulling aan de hogere milieu- en klimaatambities.

De conditionaliteit bevat verschillende goede landbouw- en milieucondities (**GLMC**) en beheerseisen (**RBE**):

GLMC

- Behoud van blijvend grasland
- Bescherming van wetlands en veengebieden
- Handhaving organisch bodemmateriaal
- Bufferstroken langs waterlopen
- Bodembewerkingsbeheer om erosie tegen te gaan
- Minimale bodembedekking
- Gewasrotatie op bouwland
- Biodiversiteit op landbouwbedrijven
- Bescherming van ecologisch kwetsbaar blijvend grasland

RBE

- Kaderrichtlijn water
- Nitraatrichtlijn
- Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn
- Verordening Voedselveiligheid
- Hormonenrichtlijn
- Verordening op markt brengen gewasbeschermingsmiddelen
- Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden
- Dierenwelzijn

[Meer informatie over de conditionaliteit vindt u op de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij.](#)

01 MAATREGELEN RECHTSTREEKSE BETALINGEN

GETUIGENIS

Waarom inkomenssteun?

Jonge landbouwer **Jonas Lemaire** is 27, woont in Lennik en studeerde in 2019 af aan de HoGent. Hij is betrokken bij het familiebedrijf, een melkvee-, vleesvee- en akkerbouwbedrijf. Naar de toekomst toe wil de familie nog meer inzetten op verduurzaming. *“We streven ernaar om volledige circulair te worden en ons bedrijf verder te ontwikkelen op het vlak van bodemkwaliteit, biodiversiteit, dierenwelzijn en arbeidsefficiëntie”,* vertelt Jonas.

“Inkomenssteun is een waardevolle financiële ondersteuning voor landbouwers. Tegelijkertijd streven we er als landbouwers naar om onze rendabiliteit niet te laten afhangen van deze steun”, legt hij uit. *“Ik geloof dat directe steun een belangrijke rol kan spelen bij het ondersteunen van boeren, maar het is ook essentieel dat dit gepaard gaat met maatregelen om duurzaamheid en milieubescherming te bevorderen.”*

Jonas somt enkele maatregelen op die landbouwers kunnen toepassen om in aanmerking te komen voor inkomenssteun: *“Dat kunnen bijvoorbeeld zijn: het behoud van blijvend grasland, het toepassen van teeltrotatie, de aanleg van bufferstroken en het voorkomen van erosie”*

Jonas is voorstander van het concept dat landbouwers bepaalde voorwaarden moeten naleven om in aanmerking te komen voor steun, zoals bijvoorbeeld milieumaatregelen. *“Maar het is van cruciaal belang om te voorkomen dat die voorwaarden ons als landbouwers beperken in onze vrijheid op ons bedrijf en we gevangen zouden zitten in de beperkingen”,* voegt hij eraan toe.

Op het familiebedrijf van Jonas nemen ze behalve de verplichte conditionaliteiten, ook vrijwillig meerdere maatregelen met betrekking tot milieu en klimaat. *“Dat zijn de ecoregelingen. We passen niet-kerende landbouwpraktijken toe. We maken veelvuldig gebruik van stalmest en zaaien groenbedekkers. En we verkennen voortdurend nieuwe, klimaatvriendelijke teelten”,* besluit Jonas. *“Op landbouwbedrijven staat de evolutie naar meer duurzaamheid dus nooit stil.”*

Jonas Lemaire:
“Ik geloof dat directe steun een belangrijke rol kan spelen bij het ondersteunen van boeren, maar het is ook essentieel dat dit gepaard gaat met maatregelen om duurzaamheid en milieubescherming te bevorderen.”

BASISINKOMENS- STEUN VOOR DUURZAAMHEID

Een belangrijk deel van de GLB-middelen blijft voorbehouden voor de basisinkomenssteun voor duurzaamheid. Deze draagt bij aan een billijk inkomen voor de landbouwer.

Een billijk landbouwbedrijfsinkomen blijft in de toekomst van essentieel belang voor de voedselzekerheid, het waarmaken van de milieu- en klimaatambities en de vitaliteit van het platteland. De basisinkomenssteun voor duurzaamheid streeft naar het bieden van steun met het oog op een leefbaar landbouwbedrijfsinkomen en veerkracht ter ondersteuning van de voedselzekerheid en zorgt voor een buffer tegen prijs- en inkomensvolatiliteit.

? Begunstigden: Actieve landbouwers

€ Bedrag of % overheidssteun

De steun wordt gegeven door betalingsrechten te activeren op subsidiabele percelen waarop de landbouwer de hoofdteelt verbouwt. De eenheidswaarde van de verschillende betalingsrechten convergeert tussen 2023 en 2026 waardoor in 2026:

- Alle rechten een waarde hebben die minstens 85% van het gemiddelde van 2026 bedraagt
- Geen enkel recht een eenheidswaarde heeft die hoger is dan 1500 euro/ha

Landbouwers kunnen de Vlaamse betalingsrechten voor alle komende campagnes (van 2023 tot en met 2026) raadplegen via het [e-loket van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#) via de tegel 'Betalingsrechten'.

Nieuwe landbouwers (gestart in de laatste twee jaar) kunnen éénmalig betalingsrechten uit de reserve aanvragen als ze voldoen aan bepaalde voorwaarden. Jonge landbouwers (maximaal 40 jaar en niet eerder dan vijf jaar geleden gestart) kunnen jaarlijks rechten uit de reserve aanvragen als ze aan [bepaalde voorwaarden](#) voldoen.

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Een landbouwperceel met witloofwortels.

AANVULLENDE INKOMENSSTEUN VOOR DUURZAAMHEID

De nieuwe maatregel 'Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid' heeft als doel bij te dragen tot een betere verdeling van de middelen. Landbouwers ontvangen deze steun voor hun eerste 30 subsidiabele hectaren, bovenop de basisinkomenssteun voor duurzaamheid. Met deze steun wil men bijdragen aan een adequaat landbouwbedrijfsinkomen. Dit is namelijk van essentieel belang voor de voedselzekerheid, voor het behalen van de milieu- en klimaatambities en voor de vitaliteit van het platteland.

- ? Begunstigden**
Actieve landbouwers die minstens één betalingsrecht voor de basisinkomenssteun voor duurzaamheid activeren.
- € Bedrag en % overheidssteun**
Het geplande eenheidsbedrag bedraagt in 2024 ongeveer 52-53 euro/ha. In de periode 2025-2027 bedraagt het bedrag ongeveer 62-63 euro/ha.
- i Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Een versnipperd landbouwlandschap met natuurlijke landschapselementen, woningen en landbouwpercelen.

AANVULLENDE INKOMENSSTEUN VOOR JONGE LANDBOUWERS

De aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers heeft als doel de instroom in en de verjonging van de landbouwsector te bevorderen. Voor jonge landbouwers is het niet evident om nieuwe economische activiteiten (belangrijk voor het concurrentievermogen van de landbouwsector) in de landbouwsector op te zetten en tot ontwikkeling te brengen: ze hebben vaak een beperkte financiële buffer terwijl de grond- of pachtprizen en overnamekosten hoog zijn. Toegang tot kapitaal is bijgevolg noodzakelijk.

Met een verhoogde enveloppe van 2% naar 3% voor de aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers zet het Vlaams GLB Strategisch Plan maximaal in op het aantrekken van jonge landbouwers en het vergemakkelijken van bedrijfsontwikkeling.

Jonge landbouwers worden gesteund na de initiële oprichting van hun bedrijf via 'Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers'. Dit gebeurt door een ontkoppelde rechtstreekse jaarlijkse inkomenssteun die gedurende vijf jaar na vestiging of toetreding van de jonge landbouwer, kan worden verleend.

? Begunstigden

Om in aanmerking te komen voor de aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers moet aan een aantal voorwaarden voldaan worden:

- De jonge zaakvoerder is maximaal 40 jaar: het jaar dat hij 40 wordt is het laatste jaar dat de vijfjarige periode kan starten
- De jonge zaakvoerder is niet eerder dan vijf jaar geleden gestart en het betreft de eerste vestiging
- De jonge zaakvoerder oefent daadwerkelijk en langdurig zeggenschap uit in het bedrijf
- De jonge zaakvoerder beschikt over de vereiste vakbekwaamheid
- Het landbouwbedrijf is actieve landbouwer en activeert minstens één betalingsrecht voor de basisinkomenssteun voor duurzaamheid

€ Bedrag of % overheidssteun

- Maximaal vijf jaar steun
- Betaling per subsidiabele hectare en beperkt tot maximaal 90 subsidiabele hectaren per jonge zaakvoerder in het bedrijf
- Het eenheidsbedrag voor de eerste schijf, namelijk tussen 0 – 45 ha, is hoger dan dat voor de tweede schijf, namelijk tussen 45 – 90 ha
- De eenheidsbedragen zijn afhankelijk van het aantal aanvragen voor deze steun binnen de campagne

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](https://www.agentschap.landbouw-en-zeevisserij.be)

Toon Vanrykel tussen zijn fruitbomen in Zoutleeuw; hij nam in 2018 het ouderlijke bedrijf over.

GEKOPPELDE STEUN VOOR DUURZAME ZOOGKOEIENHOUDERIJ

Actieve landbouwers die op hun bedrijf minstens tien zoogkoeien houden, kunnen in aanmerking komen voor een subsidie voor de duurzame zoogkoeienhouderij. Deze nieuwe maatregel heeft geen rechtensysteem maar de landbouwer moet wel voldoen aan twee instapvoorwaarden vóór hij kan deelnemen aan de subsidieregeling. De instapvoorwaarden zijn gekoppeld aan de percelen van het bedrijf. Zo moeten de percelen blijvend grasland behouden blijven op het bedrijf en moet de landbouwer aan duurzaam graslandbeheer, voederproductie en -diversificatie doen. Daarnaast zijn er ook nog een aantal subsidievoorwaarden die terug te vinden zijn op de infofiche op de website van het website Agentschap Landbouw en Zeevisserij.

? **Begunstigden:** Actieve landbouwers

€ **Bedrag of % overheidssteun**

Voor de eerste 50 premiegerechtigde dieren van een beslag zal een hoger premiebedrag uitbetaald worden dan voor de volgende 50 premiegerechtigde dieren en voor de premiegerechtigde dieren boven de 100.

Er wordt voor maximum 100.000 dieren subsidie betaald worden. Als er meer dan 100.000 premiegerechtigde dieren zijn, zal er een korting worden toegepast bij elke zoogkoeienhouder.

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Zoogkoe met kalfjes in de weide.

02 JONGE LANDBOUWERS

“

GETUIGENIS

Jonge landbouwster Annie Vanhoebroek:
“Het was altijd mijn droom om boerin te worden.”

Annie Vanhoebroek is een jonge akkerbouwster uit Linter (Vlaams-Brabant) die in 2018 het bedrijf overnam van haar ouders. Ze is 38 jaar en staat zes van de zeven dagen per week tussen de aardappelen, tarwe of kersen. En ze doet dat met passie. Annie: *“Ik doe mijn werk doodgraag en ik zou niet weten wat ik anders zou doen.”*

“Ik sta er als vrouw bijna helemaal alleen voor, gelukkig heb ik nog wat hulp van mijn mama en mijn zus”, zegt Annie. *“Ik doe dit met passie, maar ik mis soms wel een sociaal leven want ik kan bijvoorbeeld nooit afspreken met vriendinnen om die avond iets te gaan drinken. Maar dat vind ik niet erg, ik doe mijn werk heel graag. Ik zit liever op het veld dan op een trouwfeest, bij wijze van spreken.”* Annie kreeg in 2018 overnamesteun via PDPO III. *“Die steun was wel een flinke duw in mijn rug”,* zegt Annie die beseft dat er niet veel jonge vrouwen haar dit na zullen doen.

Annie bewerkt 54 hectare grond, ze teelt suikerbieten, wintertarwe, wintergerst, aardappelen en kersen. In haar hoevewinkel verkoopt ze eigen kersen en aardappelen en daarnaast ook producten van collega-landbouwers. *“De inkomsten uit mijn hoevewinkel heb ik echt nodig om financieel rond te komen, zonder kan ik niet. Het is mijn mooiste inkomen.”*

Annie staat helemaal achter haar keuze voor de landbouwsector, zegt ze. En ze heeft ook nog plannen voor de toekomst: *“Op termijn zal ik wellicht nog een automaat voorzien zodat mijn klanten zichzelf kunnen bedienen. En ik zou ook graag nog wat uitbreiden, maar dan moet er eerst grond beschikbaar zijn.”* Verder investeerde Annie in een nieuwe sproeier met sectie-afsluiting en kocht ze een meststoffenstrooier.

JONGE LANDBOUWERS

Om de verdere vergrijzing van de landbouwbevolking tegen te gaan, voeren Vlaanderen en Europa hun inspanningen op om jongeren onder de 40 jaar aan te moedigen om landbouwer te worden. Ook andere nieuwkomers zijn zeker welkom. Starters in de landbouw kunnen daarom een steuntje in de rug krijgen via verschillende subsidies.

Zo is er aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers bij de rechtstreekse betalingen (zie hoger).

Daarnaast worden jonge landbouwers extra ondersteund als zij duurzame investeringen doen op het bedrijf. Er is 10% bijkomende steun voor de 30%, 40% en 50% investeringen indien minstens één van de bedrijfsleiders voldoet aan de definitie van jonge landbouwer:

- Jonger zijn dan 40 jaar voor 1 januari van het jaar van de steunaanvraag
- Vakbekwaam zijn
- Voldoende zeggenschap hebben

Omdat begeleiding essentieel is om te groeien tot een toekomstbedrijf, krijgen jonge en nieuwe landbouwers ook extra aandacht bij vorming en advies.

Personen die zich voorbereiden om landbouwer te worden, kunnen gesubsidieerde starterscursussen volgen bij erkende vormingscentra. Dat zijn cursussen die aan deze personen de noodzakelijke beroepsbekwaamheid bij een eerste vestiging op een landbouwbedrijf verstrekken. Een starterscursus bestaat uit drie delen:

- **starterscursus type A** (algemene starterscursus), die bestaat uit de volgende vier modules: 1) wetgeving en structuren; 2) financieel inzicht, fiscaliteit en bedrijfseconomie; 3) ondernemerschap; 4) overname, opstart en sociale aspecten
- **starterscursus type B** (bijzondere starterscursus), die bestaat uit een aanvullende specifieke module die betrekking heeft op één of twee deelsectoren van de landbouw

- **stage** (afhankelijk van of de starter al voldoende werkervaring heeft in de landbouw): praktische opleiding op een stagebedrijf (actieve landbouwer) met als doel werkervaring op te doen, de kennis die in de starterscursussen type A en B is opgedaan in praktijk te brengen en inzicht te krijgen in de eigen sterktes en zwaktes

De starterscursus is de basis voor het afleggen van de installatieproef voor het behalen van een installatieattest. Iemand die een starterscursus volgt of gevolgd heeft, kan bijkomend ook een gesubsidieerde cursus volgen voor het behalen van de fytolicensie.

Voor jonge landbouwers die een bedrijf opstarten of overnemen is er een aparte maatregel, [VLIF Opstart en overname door jonge landbouwer](#), die hierna wordt besproken.

Eline Boden bij een kalfje op haar landbouwbedrijf.

VLIF OPSTART EN OVERNAME DOOR JONGE LANDBOUWER

Ook morgen zal Vlaanderen nood hebben aan boeren, niet alleen voor de lokale voedselproductie, maar ook voor de landbouw en maatschappelijke diensten die ze leveren. Een gekend en toenemend probleem is de beperkte instroom van jonge landbouwers.

Jonge startende ondernemers hebben een extra duwtje in de rug nodig om de eerste hordes te nemen. De opstart- en overnamesteun van een landbouwbedrijf door een jonge landbouwer wordt in het nieuw GLB versterkt.

? Begunstigden

- Landbouwbedrijven die voldoen aan de definitie van actieve landbouwer en een verdien capaciteit hebben van minstens 20.000 euro.
- Groepen van landbouwers, gedefinieerd als een rechtspersoon, waarbij alle leden- landbouwbedrijven voldoen aan de definitie van actieve landbouwer en waarvan minstens de helft (en minstens drie) een verdien capaciteit heeft van 20.000 euro.
- Deze steun is er voor professionele land- en tuinbouwers tot 40 jaar.

€ Bedrag of % overheidssteun

Het steunbedrag is een forfaitaire steun van 40.000, 70.000 of 100.000 euro afhankelijk van de omvang van het bedrijf en het aantal bedrijfsleiders. De steun kan toegekend worden na het uitvoeren van een bedrijfsplan.

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Een koe wordt gemolken door een melkrobot.

03 DUURZAAM ONDERNEMEN

GETUIGENIS

Christ Wolfcarius

Christ Wolfcarius uit Wakken teelt appels en peren. Om aan de verschillende kwaliteitseisen van de consument te blijven voldoen, ontwikkelde het bedrijf een innovatieve sorteermachine voor appels en peren. Hiervoor kreeg Christ projectsteun voor innovaties in de landbouw uit PDPO III.

“Wij produceren ons fruit buiten, dat wil zeggen dat we soms last hebben van bijvoorbeeld hagel die de appels en peren beschadigt of bijvoorbeeld van zonnebrand die de appels en peren verbrandt,” vertelt Christ. “Daarnaast is ons bedrijf ook sterk gegroeid, waardoor wij het moeilijker kregen om ons fruit manueel in klasse 1, klasse 2 of klasse 3 te sorteren.” Om hiermee om te gaan heeft Christ verschillende mogelijkheden in Europa bekeken en verzameld. Met al deze informatie kwam het idee voor de sorteermachine tot stand. “Het idee is om de kwaliteit te objectiveren door camera’s die van iedere appel of iedere peer een 50-tal foto’s nemen. Aan de hand van deze foto’s wordt er via artificiële intelligentie beslist of dit een klasse 1, klasse 2 of klasse 3 peer is. Dat heeft als voordeel dat mijn mensen die het fruit moeten sorteren, niet meer de classificering moeten doen, maar enkel nog het verpakken. Voor het welzijn van mijn personeel is dat een groot verhaal, maar ook naar de stabiliteit van de kwaliteit die we aan de klanten kunnen aanbieden.”

In dit filmpje wordt de nieuwe machine getoond:
[Innovatieve appel- en peersorteermachine van een fruitbedrijf](#)

VLIF OPSTART VAN OF OMSCHAKELING NAAR EEN TOEKOMSTGERICHTE DUURZAME ONDERNEMINGSSTRATEGIE OP EEN LANDBOUWBEDRIJF

Landbouwers worden ondersteund in hun zoektocht naar duurzame opportuniteiten voor hun bedrijf. Het GLB voorziet financiële steun voor opstart van of omschakeling naar toekomstgerichte verdienmodellen. Er zijn kansen om te investeren, te innoveren en veerkrachtige en toekomstgerichte landbouwverdienmodellen te ontwikkelen, in samenhang met de omgeving, de maatschappij en de kansen en uitdagingen van de markt.

De steun kan verkregen worden bij de opstart van een volledig nieuw bedrijf of van (een) nieuwe bedrijfstak(ken), of bij een volledige of gedeeltelijke omschakeling waarbij dus nieuwe of aangepaste bedrijfstakken de oude bedrijfstakken vervangen. De voorwaarden zijn wel dat er een kwaliteitsvol bedrijfsplan met het oog op de vernieuwende bedrijfstak(ken) wordt opgemaakt en dat het bedrijf effectief een minimale omzet van 7.500 euro uit deze nieuwe activiteit(en) haalt.

Enkele voorbeelden

- De omschakeling (helemaal of gedeeltelijk) bij v een bestaand varkensbedrijf naar een nieuw varkensras waarvan het vlees per kg aan een hogere prijs verkocht kan worden
- De start van een nieuw landbouwbedrijf met een voor Vlaanderen zeldzame landbouwproductie zoals bijvoorbeeld verticale landbouw of insectenteelt
- De omschakeling of uitbreiding van een bedrijf naar een meer natuurinclusieve landbouw door agrarisch natuurbeheer

? Begunstigden

Landbouwbedrijven die na het uitvoeren van het bedrijfsplan (nog steeds) voldoen aan de definitie van actieve landbouwer en een verdiencapaciteit hebben van 7.500 euro of meer.

€ Bedrag of % overheidssteun

Een forfaitaire steun van 20.000 of 40.000 euro afhankelijk van de omzet die met het vernieuwend verdienmodel wordt gerealiseerd na het uitvoeren van een bedrijfsplan. Dit gebeurt na een oproep van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij waarbij het ingediende bedrijfsplan als basis dient voor de selectie.

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Landschap met op de achtergrond een landbouwbedrijf.

VLIF-STEUN VOOR PRODUCTIEVE INVESTERINGEN

VLIF staat voor het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds en biedt ondersteuning aan landbouwers die willen investeren in hun bedrijf. Deze maatregel rond productieve investeringen geeft specifiek steun aan landbouwbedrijven om hun bedrijf toekomstbestendiger en slagkrachtiger te kunnen maken. Landbouwers worden immers dagelijks geconfronteerd met veranderingen en ontwikkelingen in de maatschappij waardoor het belangrijk is dat ze blijven innoveren. Zo worden er steeds strengere eisen opgelegd rond bodemkwaliteit, hygiëne en dierenwelzijn maar daarnaast zijn er ook nog de schommelende prijzen van grondstoffen en afgezette producten alsook de klimaatverandering waar de landbouwer rekening mee moet houden.

Dankzij de financiële steun van deze maatregel kunnen landbouwers beter aan deze maatschappelijke veranderingen voldoen om zo hun bedrijf crisisbestendiger en veerkrachtiger te maken. Zo kunnen er bijvoorbeeld nieuwe systemen in een stal geïnstalleerd worden die de uitstoot van bepaalde broeikasgasen verminderen. Ook steun voor lokale afzet alsook steun voor dierenwelzijn, met bijvoorbeeld het inrichten van een stal met een geitenborstels of koe-matrassen, behoren tot één van de vele opties. Naast investeringen specifiek voor dierenwelzijn zijn er ook nog investeringen gericht op milieu en klimaat alsook op verduurzaming van het bedrijf. Landbouwers kunnen steun aanvragen voor verschillende investeringen die op een uitgebreide lijst staan. Deze lijst is gepubliceerd op de website van het [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#). Al de technologieën en toepassingen die op deze lijst staan dragen bij aan een efficiëntere en duurzamere landbouw.

Om de drie maanden loopt er een periode waar landbouwers deze steun kunnen aanvragen. Vervolgens zullen de meest duurzame aanvragen geselecteerd worden en steun ontvangen. Deze selectie gebeurt aan de hand van een aantal objectieve en meetbare criteria. Daarnaast wordt er ook rekening gehouden met de context. Wanneer jonge landbouwers of een groep landbouwers samenwerken en samen investeren creëren ze een hogere kans om geselecteerd te worden.

? Begunstigden

- Landbouwbedrijven die voldoen aan de definitie van actieve landbouwer en een verdien capaciteit hebben van minstens 20.000 euro.
- Groepen van landbouwers, gedefinieerd als een rechtspersoon, waarbij alle leden- landbouwbedrijven voldoen aan de definitie van actieve landbouwer en waarvan minstens de helft (en minstens drie) een verdien capaciteit heeft van 20.000 euro.

€ Bedrag of % overheidssteun

- 15%, 30%, 40% of 50% steun, afhankelijk van de duurzaamheid van de investeringen
- 40% (65% voor jonge landbouwers) voor nieuwbouw stallen met emissiereducerende technieken (met uitzondering van mestschuif en mestrobot)
- 80% voor emissiereducerende technieken in bestaande stallen
- 10% bijkomende steun voor 30%, 40% en 50% investeringen
 - o indien minstens één van de bedrijfsleiders voldoet aan de definitie van jonge landbouwer:
 - Jonger zijn dan 40 jaar op 1 januari van het jaar van de steunaanvraag
 - Vakbekwaam zijn
 - Voldoende zeggenschap hebben
 - o groepen van landbouwers
- 5% bijkomende steun voor investeringen die samen aangevraagd worden in kader van agro-ecologische technieken, Integrated Pest Management (IPM) en pocketvergisting
- Maximaal 300.000 euro steun per bedrijf over de ganse GLB-periode.

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

VLIF-STEUN VOOR INNOVATIEVE INVESTERINGEN

Deze maatregel stimuleert pure innovatie en vernieuwing op het landbouwbedrijf waarbij land- en tuinbouwers steun krijgen voor innovaties die voor de eerste keer binnen een bepaalde deelsector in Vlaanderen gerealiseerd worden. Op die manier wil men de allernieuwste innovatieve ideeën en concepten op vlak van productie, verwerking en afzet van landbouwproducten realiseren. Zowel de studies, kosten voor proefinstallaties, kosten voor de ontwikkeling van software als kosten voor externe begeleiders en experts kunnen in rekening gebracht worden. Deze begeleidingskosten zijn belangrijk aangezien in de beginfase vaak experts nodig zijn om de innovatie te realiseren.

Dankzij deze steun kunnen er specifieke oplossingen op maat gevonden worden voor landbouwbedrijven. Veel innovaties zullen ontstaan op vraag van de landbouwer waardoor dit sterk bottom-up gedreven is. Hierdoor kan er nog meer gefocust worden op innovaties die de slagkracht en weerbaarheid van landbouwbedrijven verder vergroten.

Ongeveer één keer per jaar wordt een oproep gelanceerd waarna landbouwers of groepen van landbouwers een project kunnen indienen. Via een selectieprocedure wordt bepaald welke projecten geselecteerd worden voor subsidiëring. Deze selectiecriteria bestaan onder andere uit de mate waarin het project innovatief is, de kwaliteit van de aanvraag, de verduurzaming en de mate van samenwerking. Tot slot wordt de oproep van deze vorm van investeringssteun rond dezelfde periode als de projectoproep voor EIP gelanceerd. Op die manier kan men beide combineren.

? Begunstigden

- Actieve landbouwers met een verdien capaciteit van minstens 20.000 euro
- Groepen van landbouwers, waarvan de hele groep moet voldoen aan de definitie van actieve landbouwer en de helft van de groep eveneens voldoende verdien capaciteit heeft uit de productie, verwerking en verkoop van eigen landbouwproductie

€ Bedrag of % overheidssteun

- 50% steun voor de investeringen zelf en begeleidingskosten
- 65% voor meetkosten (verhoogd tot 80% indien deze milieu of klimaat gerelateerd zijn)

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Een drone is klaar om op te stijgen aan de rand van een akker.

VLIF-STEUN VOOR INVESTERINGEN VOOR DUURZAME VERWERKING EN AFZET VAN LANDBOUWPRODUCTEN

Landbouwers spelen een belangrijke rol in de productie en afzet van land- en tuinbouwproducten. Hierdoor is de Vlaamse landbouwsector sterk verweven met de voedingsindustrie. De focus ligt op de agrovoedingsketen. Het is dus belangrijk dat de begunstigden van deze maatregel de kans krijgen om de duurzaamheid te verhogen bij de eerste verwerking van verscheidene landbouwproducten.

Via deze maatregel probeert men investeringen die de ecologische voetafdruk van landbouwproducten verminderen te stimuleren, en stimuleert men projecten gericht op circulaire economie. Zo probeert men bijvoorbeeld in te zetten op het verminderen van voedselafval en het beter gebruiken van reststromen.

Via een oproep kan er ingetekend worden op deze maatregel. Enkel projecten die een duidelijke duurzame visie hebben over de eerste verwerking van landbouwproducten kunnen geselecteerd worden. Daarnaast is het erg belangrijk dat er steeds een win-win is tussen landbouwers en andere ketenpartners.

? Begunstigden

- Bedrijf of bedrijven actief in de eerste verwerking van landbouwproducten
- Groepen van landbouwers en verwerkers. De voorwaarde is dat 50% van de landbouwproducten die verwerkt/afgezet worden afkomstig zijn van de groep en eveneens meer dan de helft van het stemrecht in handen is van landbouwers-leden

€ **Bedrag of % overheidssteun:** 40% steun voor de investeringen

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

STEUN VOOR DE UITVOERING VAN OPERATIONELE PROGRAMMA'S IN DE SECTOR GROENTEN EN FRUIT

Land- en tuinbouwers leveren producten en diensten aan de maatschappij. Gesitueerd aan het begin van de keten hebben land- en tuinbouwers als individu weinig inspraak op de prijsvorming en de leveringsvoorwaarden. Door zich te groeperen in een producentenorganisatie (PO) kunnen land- en tuinbouwers hun marktmacht verbeteren wat resulteert in betere prijzen en voorwaarden. In Vlaanderen zijn er 11 producentenorganisaties die de belangen van hun leden-telers verdedigen.

Via de maatregel 'Steun voor de uitvoering van operationele programma's groenten en fruit' kunnen erkende producentenorganisaties (PO) en unies van producentenorganisaties (UPO) een operationeel programma indienen en uitvoeren. In dit programma zitten verschillende acties, zowel op het niveau van de organisatie zelf als op het niveau van de leden-telers. Zo kan er bijvoorbeeld ingezet worden op acties om het aanbod van de verschillende groenten en fruit te concentreren en de afzet ervan te bevorderen. Daarnaast kunnen de acties ook betrekking hebben op o.a. modernisering, productieplanning, afstemmen van aanbod op vraag, onderzoek en ontwikkeling, verbetering van milieu, klimaatadaptatie en mitigatie, kwaliteitsverbetering, promotie, crisispreventie en risicobeheer ... Voor de uitvoering van hun goedgekeurd operationeel programma krijgen PO's en UPO's Europese steun. Via deze steun kan de werking van een PO en UPO dus verder professionaliseren en kunnen land- en tuinbouwers geholpen worden om via hun PO meer marktgericht te werken en betere prijzen te bekomen.

- ? Begunstigden**
Producentenorganisaties (PO) en unies van de producentenorganisaties (UPO)
- € Bedrag of % overheidssteun**
 - Via de Strategische Planverordening draagt Europa 50% van de subsidiabele uitgaven terwijl de andere 50% wordt gedragen door de producentenorganisatie zelf.
 - Andere steunpercentages (60, 80 of 100%) zijn mogelijk afhankelijk van het type actie en een aantal voorwaarden.
 - Het jaarlijkse totale steunbedrag voor alle erkende producentenorganisaties kan oplopen tot 65 miljoen euro per jaar.
- i Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Kroppen sla worden gecontroleerd en in bakken gelegd.

04 KENNIS EN INNOVATIE

GETUIGENIS

Karel Vandaele en Catherine Puype over het demonstratieproject 'Samen erosie productief indammen'

Afgelopen jaren is Vlaanderen al meermaals geconfronteerd met extreme weersomstandigheden: periodes van lange droogte werden gevolgd door intense regenbuien, met erosie tot gevolg. Deze modderstromen betekenen niet enkel het verlies van vruchtbare bodem, maar ze vervuilen ook straten en beken. Om deze problematiek aan te pakken, worden erosiecoördinatoren ingeschakeld. In het demonstratieproject 'Samen erosie productief indammen' bundelen de Vlaamse erosiecoördinatoren hun krachten om de beschikbare informatie rond erosiebestrijding nog meer te verspreiden binnen de landbouwsector. Erosiecoördinatoren Karel Vandaele, van land-en-water, en Catherine Puype, van Steunpunt Erosie provincie Oost-Vlaanderen, zijn van bij aanvang betrokken bij het project en geven meer uitleg.

"Dankzij het project 'Samen erosie productief indammen' proberen we deze kennis over erosiebestrijding en de mogelijkheden voor financiële steun te laten doorstromen naar landbouwers, gemeenten, burgers ...", vertelt Karel. *"Er zijn verschillende vormen van steun voor de landbouwers. Zo kan er bijvoorbeeld steun verkregen worden via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)",* vertelt Karel. In dit project werd er specifiek ingezet op VLIF - Niet Productieve Investeringssteun (NPI). Plantaardige dammen zijn binnen het huidige GLB een belangrijke maatregel om erosie te bestrijden, daarom zet dit project de houthakseldam extra in de kijker, onder meer door er per provincie enkele te realiseren. Natuurlijke dammen vangen afstromend water op en laten het vertraagd doorsijpelen. Ze zijn geschikt voor kleinere afstromingsgebieden en worden vaak gecombineerd met andere maatregelen zoals bufferstroken. De houthakseldam is een interessante tool voor erosiecoördinatoren omdat de investering door de landbouwer kan gedaan worden, ongeacht de gemeente waarin het perceel zich bevindt. De investering wordt 100% terugbetaald, rekening houdend met een plafondbedrag per eenheid.

"Afhankelijk van de plaats en de problematiek die je wil aanpakken, zijn er andere maatregelen mogelijk. Zo zijn heggen en hagen, waarvoor ook steun te verkrijgen is via VLIF – NPI, al een goede maatregel voor een korte regenbui, maar een houthakseldam zal je beter beschermen tegen extremere gebeurtenissen. Idealiter wapenen we ons tegen alle verschillende weerfenomenen door een mix van maatregelen toe te passen," legt Karel uit.

Om de kennis van erosiecoördinatoren optimaal te bundelen en te verspreiden, werd de website www.erosie.be in het leven geroepen. De erosiebestrijdingsmaatregelen voor zowel landbouwers als gemeenten vindt u er terug. Op de website staan de erosiebestrijdingstechnieken opgesomd met hun voor- en nadelen net als de mogelijke steun die u ervoor kan krijgen. Wil u graag meer informatie over welke maatregelen voor u interessant zijn? [Neem contact op met de erosiecoördinator van uw gemeente.](#)

Het project 'Samen erosie productief indammen' kwam tot stand door een samenwerking tussen Provincie Oost-Vlaanderen, Vlaams Brabant, provincie Limburg, Inagro, IGO div en Watering van Sint-Truiden.

Houthakseldam in Huldenberg, aangelegd met VLIF-NPI en mogelijk gemaakt dankzij het project 'Samen erosie productief indammen'.
© provincie Vlaams-Brabant.

VORMING EN ADVIES: KENNISPORTEFEUILLE

Land- en tuinbouwers hebben soms nood aan vorming en advies rond diverse onderwerpen. Via een Kennisportefeuille op het e-loket kunnen actieve landbouwers steun krijgen voor advies en vorming. Elke actieve landbouwer krijgt een bepaald bedrag over een bepaalde periode ter beschikking in de Kennisportefeuille. Hiermee kan de land- of tuinbouwer vorming en/of advies aankopen bij erkende vormingscentra of adviesdiensten. Op die manier kan de land- of tuinbouwer heel specifiek en doelgericht opleidingen volgen of advies inwinnen om het huidige of toekomstige functioneren van het bedrijf te verbeteren. Ook werknemers, inwonende gezinsleden en personen die een basisopleiding land- of tuinbouw of een starterscursus volgen of gevolgd hebben, kunnen deelnemen aan de vormingen. De vorming of het advies draagt bij tot de versterking, groei of transformatie van het bedrijf, of tot het toepassen van duurzame landbouwpraktijken met respect voor milieu en klimaat.

- ? Begunstigden:** Actieve landbouwers
- € Bedrag of % overheidssteun**
Landbouwers betalen eerst de kosten voor vorming of advies rechtstreeks aan het vormingscentrum of de adviesdienst. Na afloop krijgen zij een subsidie voor maximaal 70% van het toegekende bedrag.
- i Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

VORMING: VORMINGSPROGRAMMA'S

Voor vorming wordt naast de Kennisportefeuille jaarlijks een oproep gedaan voor het indienen van jaarplannen voor een volledig werkjaar. Geregistreerde algemene vormingscentra en vormingscentra voor de bijenteelt kunnen een aanvraag indienen en worden na selectie gesubsidieerd om vormingen vrijwel kosteloos aan te bieden. De oproep laat toe om beleidsmatig te sturen naar thema's en opleidingstypes. De vormingscentra krijgen steun voor het aanbieden van korte vormingen, cursussen, starterscursussen, opleidingen fytolicensie ... Naast actieve landbouwers kunnen ook inwonende gezinsleden, werknemers, loonwerkers, instromers, erfbetreders, lesgevers, adviseurs, fytolicensiehouders en imkers, opleidingen volgen. Zo kunnen startende landbouwers, die geen landbouwopleiding kregen in dagonderwijs, de nodige beroepsbekwaamheid opdoen via de starterscursussen. Ook kunnen ze op bedrijven van actieve landbouwers stages doen die specifiek ingaan op de toepassing in de praktijk van wetgeving, milieu, dierenwelzijn ... en op praktijkvaardigheden.

- ? Begunstigden**
Geregistreerde algemene vormingscentra en vormingscentra voor de bijenteelt.
- € Bedrag of % overheidssteun**
Vormingscentra worden per opleiding gesubsidieerd via vereenvoudigde kostenopties in functie van soort opleiding, duurtijd, aantal lesgevers,
- i Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

DEMONSTRATIE-PROJECTEN

Het doel van demonstratieprojecten is het bewustmaken van land- en tuinbouwers van nieuwe mogelijkheden op het vlak van duurzame praktijken en technieken en ze door demonstraties in de praktijk ingang te doen vinden op onze Vlaamse bedrijven. Demonstratieprojecten beogen vooral het sensibiliseren van de land- en tuinbouwers. Organisaties zonder commerciële doelen kunnen voorstellen voor demonstratieprojecten indienen met als doel kennisverspreiding van de innovatieve duurzame praktijken en technieken en uiteindelijk de verankering ervan in de sector. De wetenschappelijke kennis en meetbare praktijkervaringen kunnen zo doorstromen van de onderzoekcentra naar de praktijk. Via sensibiliserings- en demonstratie-activiteiten wordt kennisdeling tussen collega-landbouwers gestimuleerd. Praktijkbedrijven kunnen hierbij een voorbeeldfunctie opnemen aangezien demonstraties van duurzame praktijken en technieken door collega-landbouwers een belangrijke hefboom voor meer duurzame landbouw betekenen.

Demonstratieprojecten kunnen ingediend worden na een projectoproep. Deze projectoproep kan thematisch zijn waardoor de oproep inspeelt op specifieke maatschappelijke noden.

- ? Begunstigden:** Organisaties zonder commerciële doelen
- € Bedrag of % overheidssteun**
De begroting voor het demonstratieproject moet opgemaakt worden op basis van de geschatte reële kosten. De maximale steun is beperkt tot 100.000 euro aan bewezen kosten per project. De projecten worden betoelaagd ten belope van maximaal 100% van de totale aanvaarde projectkosten.
- i Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Proefvelden aan het proefstation voor groenteteelt aangelegd voor het demoproject bodemkracht. © Proefstation voor de Groenteteelt

PROJECTOPROEP INNOVATIE IN HET KADER VAN EIP (EUROPEES PART- NERSCHAP VOOR INNOVATIE) – OPERATIONELE GROEPEN

Door de vele maatschappelijke uitdagingen waarmee land- en tuinbouwers geconfronteerd worden is het belangrijk om te innoveren om zo het bedrijf slagkrachtiger en toekomstbestendiger te maken.

Door middel van Europese Innovatiepartnerschappen (EIP) wordt innovatie gestimuleerd. De operationele groepen zijn het sleutelement van EIP. Een operationele groep gaat aan de slag om voor een bepaalde problematiek of opportuniteit een innovatieve oplossing te vinden of een innovatief samenwerkingsverband te ontwikkelen. Het is een samenwerkingsverband dat bestaat uit (actieve) landbouwers, andere actoren uit de agro-voedingsketen, adviseurs, onderzoekers, andere (KMO) ondernemers, innovatie ondersteunende diensten, producentenorganisaties, brancheorganisaties, ... Of actoren met de geschikte en complementaire expertise om de doelstellingen van het EIP-project te realiseren. Co-creatie en bottom-up aanpak zijn belangrijke principes van EIP.

Innovatie is mogelijk door het ontwikkelen en testen van nieuwe producten, diensten, processen of technieken (werkwijzen) in projecten van EIP-innovatie. Maar ook de realisatie van innovatieve samenwerkingen tussen landbouwers en/of andere actoren met het oog op nieuwe wijzen van vermarkten of organisatiestructuren kan een manier zijn om de duurzaamheid en weerbaarheid van land- en tuinbouwbedrijven te verhogen. Dit kan in projecten van EIP-Samenwerking. Indien de creatie van een nieuw samenwerkingsproject zich nog in een pril stadium bevindt, is er de mogelijkheid om een éénjarig voorbereidingstraject te ondersteunen onder de vorm van EIP-samenwerking voorbereiding.

Via een jaarlijkse oproep kunnen operationele groepen intekenen op deze maatregel. Deze oproepen kunnen thematisch zijn in functie van beleidswensen en praktijknoden.

? Begunstigden

Actoren, zoals landbouwers, onderzoekers, adviseurs en bedrijven die betrokken zijn bij de landbouw- en voedingssector en die een idee hebben voor het realiseren van een innovatieve oplossing. Een operationele groep bevat minstens één actieve landbouwer.

€ Bedrag of % overheidssteun

- Maximum 200.000 euro steun per project
- 90% steun op de projectkost

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Ontwikkeling prototype machine voor het automatisch plaatsen van gronddoeken in kleinfruitplantages.
Bekijk het filmpje op [Ontwikkeling prototype machine in kleinfruitsector](#)

Een perceel ingezaaid met faunamengsel.

05 MILIEU, KLIMAAT EN BIODIVERSITEIT

MILIEU, KLIMAAT EN BIODIVERSITEIT

Milieu, klimaat en biodiversiteit zijn thema's waarmee we dagelijks geconfronteerd worden, zowel in de media, als in onze eigen leefomgeving. Overstromingen worden afgewisseld met periodes van droogte, er zijn steeds minder insecten waaronder ook de bestuivers ... Land- en tuinbouwers zijn vaak de eersten die de gevolgen van de extreme weersomstandigheden voelen. Dit leidt tot heel wat kopzorgen in de sector. Om landbouwers (verder) te stimuleren om maatregelen te nemen ten voordele van milieu, klimaat en biodiversiteit, biedt het GLB een financiële tegemoetkoming aan via verschillende maatregelen

Zo zijn er in het nieuwe GLB volgende maatregelen voorzien: de éénjarige verbintenissen, de zogenaamde 'ecoregelingen' en de meerjarige verbintenissen, de 'agromilieuklimaatmaatregelen' waaronder zich de beheerovereenkomsten van de Vlaamse Landmaatschappij bevinden en de agromilieuklimaatmaatregelen van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij. Om een subsidie te verkrijgen voor deze maatregelen, moet de landbouwer voldoen aan de definitie van 'actieve landbouwer' volgens het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Voor de beheerovereenkomsten en de agromilieuklimaatmaatregel 'behoud van lokale veerassen' dien je niet te voldoen aan de definitie actieve landbouwer. Bovendien moet de landbouwer de conditionaliteit naleven.

Om een hogere effectiviteit te bekomen naar milieu- of natuurdoelstellingen, is het mogelijk om bepaalde combinaties van agromilieuklimaatmaatregelen en ecoregelingen op eenzelfde perceel toe te passen. Via VLIF Niet-productieve investeringen kunnen landbouwers steun krijgen voor investeringen die voornamelijk een maatschappelijke functie hebben zoals het realiseren van uitdagingen op vlak van milieu, natuur en klimaat.

“ GETUIGENIS

“Het is altijd aangenaam om te horen dat ik mijn steentje bijdraag aan de biodiversiteit.”
Herman D'Hauwe - melkveehouder

In Sint-Lievens-Houtem bevindt zich het biologische melkveebedrijf en ijshoeve 't Hof Te Bruysbeke. Herman D'Hauwe baat samen met zijn vrouw het bedrijf uit. Het landbouwbedrijf is maar liefst 450 jaar oud. Sinds april 2016 is het bedrijf volledig biologisch.

“Vóór de omschakeling naar bio was het een gangbaar bedrijf. In deze periode waren de graanprijzen heel laag en de gronden heel duur. De situatie in de akkerbouwsector was dus heel slecht. Toen dacht ik: waarom niet die granen gebruiken om eigen dieren te voederen? En waarom niet meteen biologisch? De omschakeltermijn van gangbare naar biologische runderen was in die periode ook net verkort, van twee jaar naar een half jaar. Deze inkorting maakte een groot financieel verschil. Ik zou namelijk na zes maanden al een hogere prijs krijgen voor mijn melk, in plaats van na twee jaar. Al deze factoren samen trokken me over de streep om 100% biologisch te werken,” vertelt Herman. Op maar liefst 60 ha teelt hij grasklaverluzerne. *“Dit robuust mengsel bevat veel mineralen door hun diepe penwortel. Het groeit heel goed, zelfs tijdens de extreme droogte van de voorbije jaren. Ik teel ook triticale en veldbonen om stikstof uit de lucht te halen.”* Hiervoor ontvangt hij steun voor vruchtafwisseling met vlinderbloemige. *“Veldbonen die in bloei staan, geven trouwens ook hele mooie velden. Helaas groeit er, naast mijn mooie mengsels, ook onkruid. Om onkruidgroei tegen te gaan, pas ik mechanische onkruidbestrijding toe. Voor de aanschaf van een wiedege heb ik steun via het GLB gekregen. Mocht ik nog steeds een gangbare landbouwer zijn, dan zou ik zeker ook mechanische onkruidbestrijding toepassen. Je verliest misschien wat in productie, maar dat compenseer je onder meer door het feit dat je geen chemische sproeistoffen moet aankopen. Er komt meer lucht in de grond, dus ook de mineralisatie en structuur van de grond verbetert.”*

VLIF NIET-PRODUCTIEVE INVESTERINGEN VOOR MILIEU- EN KLIMAATDOELEN

Deze maatregel voorziet steun voor investeringen op landbouwbedrijven die in de eerste plaats een maatschappelijke functie hebben. Ze dragen bij tot het realiseren van uitdagingen op Vlaams niveau en dit op het vlak van milieu, natuur en klimaat. Deze investeringen leveren geen of slechts een geringe bijdrage aan de winstgevendheid van het bedrijf. De investeringen dragen bij aan:

- Bevordering van biodiversiteit
- Habitatbescherming
- Erosievermindering
- Verbetering van bodemkwaliteit
- Verbetering van waterbeheer en -kwaliteit
- Landschappelijke ontwikkeling
- Landschappelijke integratie van bedrijfsgebouwen

€ Steunbedrag

De investeringen worden tussen 50% en 100% terugbetaald, rekening houdend met een plafondbedrag per eenheid.

? Begunstigden

Actieve landbouwers en groepen van actieve landbouwers gedefinieerd als rechtspersoon.

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

ECOREGELINGEN

Het behoud meerjarig grasland

Grasland dat meerdere jaren aanligt en niet geploegd of vernieuwd wordt, zorgt voor een grote koolstofopslag in de bodem. Daardoor kan meerjarig grasland een belangrijke rol spelen in de strijd tegen de klimaatverandering. Deze ecoregeling belooft landbouwers om percelen waar al minstens 10 jaar grasland op staat nog langer aan te houden als blijvend grasland en deze belangrijke bronnen van koolstofopslag niet om te ploegen en te vernieuwen.

- € **Steunbedrag**
 - 115 euro/ha voor percelen met 10 tot 14 jaar grasland
 - 145 euro/ha voor percelen met minstens 15 jaar grasland
- i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Het ecologisch beheren van grasland

Deze maatregel stimuleert het beheer van grasland zonder gebruik te maken van kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen. Hierdoor kan het grasland evolueren naar een botanisch meer divers grasland, wat zorgt voor een grotere weerbaarheid tegen klimaatverandering.

- € **Steunbedrag**
 - Basisbedrag: 300 euro/ha
 - Bijkomend steunbedrag voor extensieve begrazing: 100 euro/ha
- ▶ **Filmpje:** [Duurzaam graslandbeheer](#)
- i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Het verhogen van het organische koolstofgehalte

Bodems met een goede hoeveelheid organische koolstof zijn beter bestand tegen erosie, zijn vruchtbaarder en kennen een betere waterhuishouding. Hierdoor zijn ze beter gewapend tegen droogte of wateroverlast. Binnen het nieuw GLB zijn er verschillende maatregelen die de landbouwers stimuleren om het organische koolstofgehalte in de bodem van hun bouwlandpercelen te verhogen. Dit kan door stalmest, compost of houtsnippers aan te brengen op percelen of via een aangepast teeltplan.

- € **Steunbedrag**
 - Aangepast teeltplan: 70 - 160 euro/ha
 - Toediening van compost: 130 euro/ha
 - Toediening van stalmest of champost: 50 euro/ha (40 euro/ha in 2026 en 2027)
 - Toediening van houtsnippers: 602,5 euro/ha
- ▶ **Filmpje:** [Verhogen van het organisch koolstofgehalte van bouwland](#).
- i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De inzaai van éénjarige milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige teelten (ecoteelten)

Via deze maatregel wordt de inzaai van teelten met een positief effect op milieu, klimaat of biodiversiteit gestimuleerd. De éénjarige eiwitteelten worden ingezet om de Vlaamse veehouderij minder afhankelijk te maken van externe eiwitbronnen zoals soja. Dit gaat over vlinderbloemigen en over mengteelten van vlinderbloemigen met granen. Als tweede groep teelten worden éénjarige teelten die voordeel opleveren voor biodiversiteit, klimaat en/of milieu gestimuleerd en die bijdragen tot een extensiever bouwplan en een verbeterde bodemkwaliteit. Een derde groep zijn faunavriendelijke teelten, eventueel in de beheergebieden voor akkervogelsoorten. Tenslotte kan er ook steun verkregen worden in beheergebied voor akkervogelsoorten voor een laatste groep teelten, namelijk: de faunavriendelijke nateelten.

- € **Steunbedrag**
60 - 1.500 euro/ha, afhankelijk van de ingezaaide teelt.
- i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Een grasbufferstrook zorgt voor een buffer tussen de landbouwactiviteit en de natuurlijke landschapselementen.

De toepassing van de biologische productiemethode

Biologische landbouw heeft een voorbeeld- en hefboomfunctie die essentieel is in de evolutie naar een duurzamere landbouw in Vlaanderen. De biologische landbouw heeft belangrijke troeven op het vlak van bodemvruchtbaarheid, biodiversiteit en diergezondheid. Bovendien draagt biologische landbouw bij tot verminderde bemesting en bodem- en waterverontreiniging door chemische gewasbeschermingsmiddelen. De landbouwer kan via deze ecoregeling steun krijgen op percelen die voldoen aan het lastenboek van biologische productie. Daarnaast is het mogelijk deze steun te combineren met andere ecoregelingen of agromilieuklimaatmaatregelen.

- € **Steunbedrag**
50 - 300 euro/ha, afhankelijk van het aantal hectare.
- i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De aanleg van bufferstroken

In deze maatregel zijn verschillende types bufferstroken mogelijk. Zo voorkomt een bufferstrook – grasstrook erosie, dat bodemdeeltjes wegspoelen door het afremmen van afstromende water en het opvangen van de meegevoerde bodemdeeltjes. Grasbufferstroken langs kwetsbare elementen en waterlopen zorgen voor een verminderde afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen naar waterlopen, heggen, houtkanten ... Ze dragen ook bij tot de groene dooradering in het landschap. Bufferstroken ingezaaid met specifieke mengsels vormen een geschikte biotoop voor verschillende planten en dieren, en ondersteunen zo de (functionele) agrobiodiversiteit. In functie van deze maatregel kan een bufferstrook bestaan uit een grasbufferstrook, een graskruidentmengsel of een bloemenmengsel.

- € **Steunbedrag**
925 - 1.745 euro/ha, afhankelijk van het type en de breedte van de bufferstrook.
- i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De toepassing van mechanische onkruidbestrijding

Deze maatregel heeft als doel mechanische onkruidbestrijding te promoten, als alternatief voor chemische bestrijding. Vooral gewassen in rij gezaaid of geplant lenen zich voor mechanische onkruidbestrijding. Bruikbare werktuigen voor mechanische onkruidbestrijding zijn onder andere de wiedeg, de schoffelmachine en de vingereg. Dit heeft een positief effect op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater en op de biodiversiteit van het perceel en de omgeving.

€ **Steunbedrag**
310 euro/ha (eenheidsbedrag), 318 euro/ha (maximale eenheidsbedrag)

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De toepassing van teelttechnische erosiebestrijdende en bodemverbeterende technieken

Teelttechnische erosiebestrijdende en bodemverbeterende technieken zorgen voor het behoud van waardevolle, vruchtbare bodems en minder verlies aan inputs zoals zaaizaad, meststoffen (nutriënten) en gewasbeschermingsmiddelen. Door verminderde uitspoeling van inputs en sediment naar het oppervlaktewater dragen deze technieken bij aan een betere waterkwaliteit. Bij deze ecoregeling kan de landbouwer kiezen tussen de volgende maatregelen: aanleggen van drempels tussen de ruggen bij ruggenteelten, toepassing van niet-kerende bodembewerking met bodembedekking of vollevelds inzaaien van maïs op percelen met medium, lage en zeer lage erosiegevoeligheid. De ecoregeling niet-kerende bodembewerking kan eveneens afgesloten worden op percelen met verwaarloosbare erosiegevoeligheid.

€ **Steunbedrag**
25 - 86 euro/ha

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De toepassing van vruchtafwisseling met vlinderbloemigen

Ruimere afwisseling van teelten op eenzelfde perceel zorgt voor een hogere opbouw van organische koolstof, een meer divers rantsoen, een stabiele opbrengst onder een lager bemestingsniveau, een hogere biodiversiteit en een lagere ziekte- en plagendruk. Voor deze maatregel moeten, in een periode van vijf opeenvolgende jaren, drie teelten uit verschillende vruchtafwisselingsgroepen geteeld worden, waarbij minstens éénmaal een vlinderbloemige als hoofdteelt gekozen wordt.

- € **Steunbedrag**
108 euro/ha
- ▶ **Filmpje:** [Vruchtafwisseling met vlinderbloemigen en eenjarige ecoteelten](#)
- i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De toepassing van precisielandbouw: automatische gps- of RTK-gps aansturing

Door de automatische aansturing van landbouwmachines via gps wordt voorkomen dat er overlapping is in de stroken waar meststoffen of gewasbeschermingsmiddelen toegediend worden. Daardoor kan er bespaard worden op gewasbeschermingsmiddelen, vloeibare kunstmeststoffen en korrelmeststoffen (alle kunstmest en organische mest die in korrelvorm toegediend wordt) en zal de milieu- en klimaatimpact ervan verminderen.

- € **Steunbedrag**
7 – 90 euro/ha, afhankelijk van het totaal aantal hectare.
- i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De toepassing van precisielandbouw: plaatsspecifiek bekalken

Een toepassing van precisielandbouw is het plaatsspecifiek toedienen van inputs op basis van perceelsgegevens (bodemgegevens, gewasbeelden of opbrengstgegevens). Omdat in de praktijk het plaatsspecifiek bekalken op basis van taakkaarten al het meest ontwikkeld is, wordt deze toepassing van precisielandbouw ondersteund. Daarenboven is een optimale pH essentieel voor goede opname van nutriënten én een parameter die relatief snel kan verbeteren.

€ **Steunbedrag**
100 euro/ha

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Het actief gebruik van het bodempaspoort voor een duurzaam bodembeheer op bedrijfsniveau

Door middel van de gegevens van bodemstalen helpt het bodempaspoort de landbouwer meer inzicht te verkrijgen in de kwaliteit van zijn bodem. De stalen worden geanalyseerd door een erkend laboratorium. De analyse omvat minimaal de bepaling van het organische koolstof-, fosfor- en kaliumgehalte en de zuurtegraad. Doordat de landbouwer met deze gegevens aan de slag kan, ondersteunt de maatregel duurzaam bodembeheer.

€ **Steunbedrag**
5 – 15 euro/ha, afhankelijk van het aantal hectare met een maximum van 100 ha.

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Het aanpassen in voedermanagement op bedrijfsniveau bij rundvee om de emissies van broeikasgassen te verminderen

Om de methaanuitstoot afkomstig uit de verteringprocessen van runderen te verlagen, wordt in deze maatregel ingezet op voedermanagement. Toevoegen van additieven, zoals 3-NOP, nitraat, geëxpandeerd/geëxtrudeerd lijnzaad aan het voer voor melk- en vleesvee kunnen de enterische broeikasgasemissies significant verlagen.

€ **Steunbedrag**
0,24 – 0,10 euro per dier/dag in 2024; 0,21 – 0,08 euro per dier/dag in 2025; 0,15 – 0,06 euro per dier/dag in 2026; 0,12 – 0,05 euro per dier/dag in 2027

▶ **Filmpjes**
[Aanpassingen in voedermanagement op bedrijfsniveau bij rundvee](#)
[Animatievideo Ecoregeling voedermanagement bij rundvee](#)

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

i **Begunstigden voor alle ecoregelingen:** Actieve landbouwers

AGROMILIEU- KLIMAATMAATREGELEN VAN HET AGENTSCHAP LANDBOUW EN ZEEVISSERIJ

Het behoud van lokale veerassen

Bepaalde rassen van lokale landbouwhuisdieren zijn met uitsterven bedreigd omdat het vaak economisch interessanter is om meer productieve rassen te houden. Het behoud van de genetische diversiteit van traditionele dierenrassen is nochtans een basis voor het behoud van genetische diversiteit. Het houden van deze traditionele rassen zorgt voor een levende genenbank. Net die is belangrijk om specifieke eigenschappen in te kruisen in bestaande rassen en variëteiten. Door financiële ondersteuning kan de instandhouding van met uitsterven bedreigde lokale dierrassen worden gestimuleerd.

€ Steunbedrag

- Lokale rundveerassen: 250 – 280 euro/dier
- Lokale varkensrassen: 100 euro/dier
- Lokale schapen- en geitenrassen: 40 euro/dier

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De omzetting van tijdelijk grasland naar blijvend grasland

Grasland dat meerdere jaren aanligt en niet geploegd of vernieuwd wordt, zorgt voor een grote koolstofopslag in de bodem, waardoor meerjarig grasland een belangrijke rol kan spelen in de strijd tegen de klimaatverandering. Percelen grasland die vijf jaar aanliggen, krijgen na het vijfde jaar de status 'blijvend grasland'. Deze vijfjarige agromilieuklimaatmaatregel zet landbouwers aan om hun tijdelijk grasland langer aan te houden en om te buigen naar blijvend grasland.

€ **Steunbedrag:** 325 euro/ha

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Inzaai van meerjarige milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige teelten (ecoteelten)

Via deze maatregel wordt de inzaai van teelten met een positief effect op milieu, klimaat of biodiversiteit gestimuleerd. Ecoteelten dragen bij aan een betere bodemkwaliteit, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie (bv. droogteresistentie, wateroverlast), biodiversiteit, het verminderen van de eiwitafhankelijkheid, de bio-economie en circulaire landbouw. Bij deze maatregel wordt gekozen voor een meerjarige eiwitteelt of voor een meerjarige teelt die een positief effect heeft op het milieu.

€ **Steunbedrag:** 230 - 600 euro/ha, afhankelijk van de teelt

▶ **Flmpje:** [Teelt van graskruidmengsel](#)

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De aanleg en het onderhoud van een meerjarige bloemenstrook in de fruitteelt

Bloemenstroken zorgen voor een rijker ecosysteem in de boomgaard dat aantrekkelijk is voor enerzijds bestuivers en anderzijds natuurlijke vijanden van schadelijke soorten. Met deze maatregel wordt de aanleg en het onderhoud van bloemenstroken tussen de fruitbomenrijen of aan de rand van fruitboomgaarden gestimuleerd. Naast meer biodiversiteit zorgen bloemenstroken ook voor een betere biologische plaagbestrijding en een verminderde nood aan pesticidegebruik, wat een positieve impact heeft op de bodem- en waterkwaliteit.

€ **Steunbedrag**

- Bloemenstrook tussen de fruitbomenrijen: 82 euro/ha boomgaard
- Bloemenstrook aan de rand van fruitaanplanting: 10.160 euro/ha bloemenstrook

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

De omschakeling naar de biologische productiemethode

Biologische landbouw heeft een voorbeeld- en hefboomfunctie die essentieel is in de evolutie naar een duurzame landbouw in Vlaanderen. De biologische landbouw heeft belangrijke troeven op het vlak van bodemvruchtbaarheid, biodiversiteit en diergezondheid. Bovendien draagt het bij tot minder overbemesting, luchtverontreiniging, en bodem- en waterverontreiniging door chemische gewasbeschermingsmiddelen. Landbouwers die voldoen aan het lastenboek voor de biologische productie kunnen rekenen op een financiële ondersteuning voor de extra kosten. Voor percelen in omschakeling wordt een twee- of driejarige agromilieuklimaatmaatregel voorzien.

€ **Steunbedrag:** 390 – 1700 euro/ha afhankelijk van teeltgroep

i **Bevoegde administratie en meer info:** [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Aanleg en onderhoud boslandbouwsystemen

Boslandbouw is een duurzaam productiesysteem dat landbouwgewassen of veehouderij doelbewust combineert met houtige gewassen op éénzelfde perceel. De aanleg van boslandbouwsystemen wordt aangemoedigd via financiële ondersteuning vanuit de maatregel 'Niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen'. Een goed onderhoud en behoud van de boslandbouwsystemen is van belang om beide teeltsystemen, zowel de landbouwteelt als de boomteelt, elkaar te laten versterken op lange termijn en om hun milieu- en klimaatbijdragen niet verloren te laten gaan.

€ Steunbedrag

- Aanleg: maximaal 75% van de aanplantkosten
- Onderhoud: 270 euro/ha

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Reductie antibioticagebruik

Landbouwsystemen met dierlijke productie zijn kwetsbaar voor uitbreken van dierziektes. Het gebruik van antibiotica leidt echter tot antimicrobiële resistentie. Er is nood aan meer aandacht voor bioveiligheid en preventie van ziektes, met minder antibioticagebruik. Met deze maatregel worden landbouwers gestimuleerd om het antibioticagebruik op hun bedrijf verder te reduceren.

€ Steunbedrag: 2.600 euro/bedrijf/diercategorie

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

Begunstigden voor agromilieuklimaatmaatregelen:

Actieve landbouwers, met uitzondering van de agromilieuklimaatmaatregel 'het behoud van lokale veerassen'. Aan deze maatregel mogen zowel actieve landbouwers als anderen deelnemen.

AGROMILIEU- KLIMAATMAATREGELEN VAN DE VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ: BEHEEROVEREENKOMSTEN

Beheerovereenkomsten voor soortenbescherming

Landbouwers kunnen de biodiversiteit in het landbouwgebied beschermen en versterken door aantrekkelijke leefgebieden te creëren op hun percelen voor akkervogels, weidevogels en andere diersoorten die leven in landbouwgebied, zoals grauwe kiekendief. Ze kunnen hiervoor een beheerovereenkomst voor soortenbescherming sluiten. Een win-win, want hoe groter de variatie aan planten en dieren in een gebied, hoe groter de veerkracht om plagen, vervuiling en klimaatverandering op te vangen.

€ Steunbedrag

- Fauna-akker: 2.248 - 2.349 euro/ha/jaar
- Fauna-akker luzerne: 2.072 euro/ha/jaar
- Fauna-akker wisselteelt: 2.248 - 2.349 euro/ha/jaar
- Faunarand: 2.444 - 2.644 euro/ha/jaar
- Faunagrasland: 754 - 1.220 euro/ha/jaar afhankelijk van de optie
- Faunavoedselgewas: 2.053 euro/ha/jaar
- Faunavoedselgewas wisselteelt: 2.053 euro/ha/jaar
- Luzernehooiland: 2.094 euro/ha/jaar

Beheerovereenkomsten voor bufferen en verbinden

Daarnaast kunnen landbouwers ook beheerovereenkomsten sluiten om kwetsbare natuur te verbinden en/of te bufferen tegen vervuiling door meststoffen en bestrijdingsmiddelen. Kruidenrijke akkerranden en bloemenakkers verhogen het voedselaanbod voor insecten, vormen een leefgebied of verbindingroute voor verschillende diersoorten zoals vleermuizen en zorgen voor een kleurrijk landschap.

€ Steunbedrag

- Akkerrand: 1.231 euro/ha/jaar
- Bloemenakker: 1.998 euro/ha/jaar
- Kruidenrijke akkerrand: 1.536 - 2.058 euro/ha/jaar

Beheerovereenkomsten voor botanisch beheer

De meeste graslanden zijn cultuurgraslanden die gebruikt worden als weiland of hooiland. Hier is de grasproductie erg belangrijk. Door een beheerovereenkomst 'botanisch grasland - ontwikkelen' te sluiten, verhoogt de landbouwer de diversiteit aan grassen en kruiden op die graslanden. Voor graslanden die al een grote soortenrijkdom hebben, kan de landbouwer een beheerovereenkomst 'botanisch grasland - in stand houden' sluiten.

€ Steunbedrag

- Botanisch grasland ontwikkelen: 432 - 1.225 euro/ha/jaar
- Botanisch grasland in stand houden: 1.406 - 1.593 euro/ha/jaar

Beheerovereenkomsten voor het onderhoud van houtige kleine landschapselementen

In grote delen van Vlaanderen lag in het verleden een fijnmazig netwerk van kleine landschaps-elementen (KLE's) zoals hagen, knotbomen, houtkanten ... Vandaag maken de resterende KLE's deel uit van ons cultureel erfgoed en maken ze het landschap aantrekkelijker voor recreanten. Daarnaast vormen KLE's een geschikt leefgebied voor allerlei dieren. Ze kunnen er schuilen, rusten, nestelen of voedsel zoeken. Sommige diersoorten gebruiken de landschapselementen om zich te verplaatsen door een gebied, zoals vleermuizen en egels. Bovendien komen er heel wat plantensoorten voor. Ten slotte hebben KLE's ook voor de landbouwsector een meerwaarde. Ze zorgen voor een gunstig microklimaat waardoor gewassen beter groeien. Daarnaast bieden ze beschutting aan het vee en zijn ze nuttig bij erosiebestrijding.

€ Steunbedrag

- Jaarlijks snoeien 1,95 euro/m/jaar
- Knotten 8,51 euro/boom/jaar
- Afzetten/ terugsnoeien 1827 tot 2882 euro/ha/jaar of 0,84 tot 1,33 euro/m/jaar

? Begunstigden

De beheerovereenkomsten kunnen door landbouwers alleen in beheergebieden gesloten worden. Dat zijn gebieden waar ze het meest bijdragen aan de biodiversiteit. De beheerovereenkomsten voor het onderhoud van kleine landschapselementen kunnen landbouwers nog wel in heel Vlaanderen sluiten. Overheden en terreinbeherende organisaties worden uitgesloten.

i Bevoegde administratie en meer info: [VLM-beheerovereenkomsten](#)

Inrichtingsmaatregelen in Natura 2000 en in gebieden met hoge natuurwaarde

De doelstelling van de natuurinrichtingsmaatregelen zijn steeds het herstel, de realisatie en/of versterking van Natura 2000-doelen. Er worden twee acties voorzien:

- Natuurinrichting, waarbij gebieden zo goed mogelijk worden ingericht met het oog op het behoud, herstel, beheer of ontwikkeling van de natuur. Dit gaat over acties in grotere gebieden waarbij verschillende partners betrokken worden.
- De projectsubsidies natuur speelt in op de ontwikkeling van natuurkwaliteit. Dit gebeurt door eenmalige financiering van inrichtingsmaatregelen die bijdragen aan de Europese natuurdoelen. Deze subsidie is gericht op kleine tot middelgrote gebieden.

? Begunstigden

- Natuurinrichting: VLM
- Projectsubsidie Natuur: natuurlijk personen, privaatrechtelijke personen of lokale besturen: als beheerder of namens de beheerder.

i Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Natuur en Bos](#)

Strategisch plan bijenteelt

Jaarlijks wordt vanuit het Agentschap Landbouw en Zeevisserij een oproep gelanceerd voor projecten die passen binnen de bijenteeltinterventies:

- Maatregelen voor herstel van het bijenbestand in de Europese Unie: acties om het bestaande aantal bijenbestanden in de Unie in stand te houden of te vergroten.
- Ondersteuning van de laboratoria voor de analyses van bijenteeltproducten, en stoffen die mogelijk toxisch zijn voor bijen.
- Technische bijstand voor bijenhouderorganisaties.
- Toegepast onderzoek: samenwerking met instanties die gespecialiseerd zijn in toegepast onderzoek in de bijenhouderij en de producten van de bijenteelt.
- Bestrijding van vijanden en ziekten in de bijenteelt, in het bijzonder de varroamijtplaag (*Varroa destructor*), de kleine kastkever (*Aethina tumida*) en de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*).

Binnen het Praktijkcentrum Bijen (PC Bijen) is een werkgroep opgericht die instaat voor de inhoudelijke opvolging van de projecten binnen dit Strategisch Plan.

? Begunstigden

Imkerverenigingen en imkerkoepels met een vestigingseenheid in het Vlaamse Gewest.

i

Bevoegde administratie en meer info: [Agentschap Landbouw en Zeevisserij](#)

06 LEADER

De projecten *Landschapsbeheer door landschapsvrijwilligers* en *Ons Buurtverhaal* zijn enkele voorbeelden van afgelopen LEADER-projecten die aan de slag gingen met de thema's *biodiversiteit en landschapskwaliteit* en *leefbare en levendige dorpen*. Het project *Klimaatlimme landbouw* streeft dan weer naar duurzame landbouwproductie en -afzet.

Levendige en leefbare dorpen

Het LEADER- project *Ons Buurtverhaal* brengt lokale buurtbewoners samen rond erfgoed, zo kunnen ze hun verhalen en foto's van vroeger delen. De sociale cohesie en het sociale weefsel van de geselecteerde dorpen kregen een enorme boost!

"We merken wel dat als we praten over vroeger, dat mensen elkaar terugvinden, waar vroeger geen sociaal contact meer was. Als ze gaan praten over dingen die vroeger hier in de wijk gebeurden, zorgt dat toch voor verbinding. Dat kan een inspiratie zijn voor andere gemeenten. Want het is niet ingewikkeld, het is eenvoudig. En eenvoudig siert." – Els Thijs – project-medewerker OCMW Herenthout.

Biodiversiteit en landschapskwaliteit

Landschapsbeheer door landschapsvrijwilligers is een samenwerkingsproject tussen een West-Vlaams en een Antwerps LEADER-gebied. Zogenaamde *landschapsvrijwilligers* beheren er houtkanten, onderhouden wandelpaden en klein historisch erfgoed zoals veldkapelletjes. Ze zorgen zelfs voor een groene schoolomgeving!

"Het project wil de inwoners in de Westhoek de kans geven om hun landschap mee of meer vorm te geven. We willen hen betrekken bij het landschap, want hoe meer ze betrokken zijn, hoe hoger de zorg voor hun eigen landschap ook zal zijn." - Nele Saint-Germain – communicatiemedewerker Regionaal Landschap Westhoek

Duurzame landbouwproductie en -afzet en valorisatie van biomassa-resten

Binnen het project *Klimaatlimme landbouw* werden Pajotse landbouwers begeleid om slim aan de slag te gaan met water én de energie-efficiëntie op hun landbouwbedrijf te verhogen. Daarnaast toonde het project aan de consumenten dat landbouwers heel wat inspanningen leveren voor het klimaat.

"We merken op dat er in ons veld veel graspiepers zitten, een bedreigde vogelsoort in Vlaanderen. Dan weten we gewoon dat we iets geven aan het landschap dat meer is dan alleen maar voedsel produceren voor de mens." – Tijs Boelens – Landbouwer De Groentelaar

LEADER

LEADER is al meer dan 30 jaar een begrip in de Europese plattelandswereld. Het is de afkorting van 'Liaisons Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale' en heeft dus niets te maken met de Engelse term. De focus van deze GLB-maatregel ligt op de volledige integratie van lokale behoeften en oplossingen.

Met LEADER-budget werken verschillende actoren op het platteland samen aan de ontwikkeling van hún plattelandsgebied. Het gaat dus om een gebiedsgerichte **bottom-up** benadering, via een publiek-privaat partnerschap. Die samenwerkingsverbanden worden **Lokale Actiegroepen (LAG)** genoemd. Elke LAG werkt binnen een welbepaald LEADER-gebied. Zo'n LEADER-gebied is een homogeen gebied dat een herkenbaar geheel vormt en een bevolkingsdichtheid van minder dan 350 inwoners per km² of een ruimtebeslag van minder dan 30% heeft. Bovendien moet het bestaan uit minstens drie plattelandsgemeenten. De 13 centrumsteden kunnen geen deel uitmaken van een LEADER-gebied. Per LAG of LEADER-gebied is er één aanspreekpunt: de **LAG-coördinator**. Hij of zij is onder meer verantwoordelijk voor de selectie van projecten, de begeleiding van de promotoren, de financiële en inhoudelijke opvolging van de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie, voorlichting en publiciteit ... en fungeert als het ware als een projectmakelaar.

Tijdens de periode 2023 – 2027 voeren LEADER-gebieden een **Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS)** uit. In zo'n strategie duidt een LAG niet alleen het LEADER-gebied aan, maar omschrijft ook de lokale noden en de ontwikkelingsdoelstellingen die daaraan gekoppeld worden. Begin 2023 konden potentiële projectpromotoren en de lokale gemeenschap (de inwoners) hun steentje bijdragen en input leveren voor de LOS. Ze zullen dit de hele programmaperiode trouwens kunnen blijven doen. Zo ontstaat er eigenaarschap en is het een strategie die breed gedragen en ondersteund wordt. Lokale Actiegroepen lanceren projectoproepen om de strategie uit te voeren.

Bij de huidige programmaperiode 2023 – 2027 zijn er op Vlaams niveau drie prioritaire beleidsthema's bepaald. De Lokale Actiegroepen werken deze in hun LOS uit, volgens de noden van hun gebied. De drie thema's vertegenwoordigen de drie facetten van duurzaamheid, de zogenaamde 3 P's: *people, profit en planet*:

- Met het thema '**duurzame landbouwproductie en -afzet en valorisatie van biomassa'resten'** kiest Vlaanderen voor een gezonde plattelandseconomie (*profit*).
- Het thema: '**levendige en leefbare dorpen'** versterkt het maatschappelijk weefsel waar nodig (*people*).
- Een LAG werkt ook rond '**biodiversiteit en landschapskwaliteit'**. Denk hierbij bijvoorbeeld aan uitdagingen rond klimaatverandering, natuur en milieu, en dergelijke meer (*planet*).

Naast die drie thema's is er ook nog een interventielogica. Daarin verduidelijkt en verantwoordt een LEADER-gebied specifieke doelstellingen. Wat beoogt en verwacht een LAG op lange termijn, daar komt het in het kort op neer.

In de periode 2023 – 2027 zijn er in totaal vier types projecten, zodat een LEADER-gebied nog meer op maat van de doelgroep kan werken:

- **Microprojecten**: kleinschalige projecten rond uiteenlopende thema's die passen binnen de doelstellingen van de LOS. Ze zijn bedoeld voor heel lokale organisaties zoals dorpsraden, buurtcomités ... Er is een looptijd van maximaal één jaar.
- **Reguliere projecten**: deze omvatten zowel investerings- als dienstverleningsprojecten, deze hebben een looptijd van meerdere jaren.
 - o **Investeringsprojecten**: projecten waarvan de projectkosten in de rubriek investeringskosten gelijk zijn aan of hoger zijn dan 50% van de totale projectkosten, en die kleinschalige infrastructuurwerken omvatten.
 - o **Dienstverleningsprojecten**: projecten waarvan de projectkosten in de rubriek investeringskosten lager zijn dan 50% van de totale projectkosten.
- **Koepelprojecten**: een verzameling van vergelijkbare projecten, in uitvoering van een coördinerende organisatie die optreedt als promotor. Deze hebben een looptijd van meerdere jaren.
- **Samenwerkingsprojecten**: er zijn verschillende mogelijkheden binnen dit vierde type project. Deze projecten zijn verplicht voor elke LAG.
 - o Samenwerking tussen twee of meerdere Vlaamse Lokale Actiegroepen (interterritoriaal),
 - o Samenwerking tussen één of meerdere Vlaamse LAG's en één of meerdere Waalse LAG's (interterritoriaal)
 - o Samenwerking tussen één of meerdere Vlaamse LAG's en één of meerdere niet-Belgische LAG's - zowel binnen als buiten de EU (transnationaal)

? Begunstigden

De begunstigden van deze maatregel zijn de begunstigden van de goedgekeurde Lokale Ontwikkelingsstrategieën. Een belangrijke voorwaarde is dat de begunstigden deel uitmaken van een Lokale Actiegroep. Wie precies projecten kan indienen, kan verschillen per LEADER-gebied. Informeer u daarom goed via de coördinator van het betrokken LEADER-gebied. De contactgegevens vindt u op de website van het [Vlaams Ruraal Netwerk](#).

€ Bedrag of % overheidssteun

Per type project verschilt het % overheidssteun, minimaal en maximaal bedrag. Elke LAG kan binnen dit kader verdere beperkingen opleggen. De coördinatoren van de verschillende LEADER-gebieden kennen de regels binnen hun gebied. De contactgegevens zijn te vinden op de website van het [Vlaams Ruraal Netwerk](#).

- **Microprojecten:** maximaal 65% cofinanciering | maximaal 12.000 euro projectkost
- **Reguliere projecten:** maximaal 65% cofinanciering | minimaal 12.000 euro projectkost
- **Koepelprojecten:** maximaal 65% cofinanciering | minimaal 50.000 euro projectkost
- **Samenwerkingsprojecten:** maximaal 65% cofinanciering

Bevoegde administratie en meer info: [Vlaamse Landmaatschappij](#)

VLAAMS
RURAAL
NETWERK